

Bet. o. lovf. vedr. beskyttelse af havmiljøet

Til lovforslag nr. L 158. Betænkning afgivet af Miljø- og Planlægningsudvalget den 5. april 2000

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om beskyttelse af havmiljøet

(Aflevering af affald fra skibe og anmeldelse vedrørende strandsanering)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder haft samråd med erhvervsministeren og miljø- og energiministeren, hvoraf sidstnævnte tillige skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget.

Nogle af udvalgets spørgsmål til miljø- og energiministeren og dennes svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Miljø- og energiministeren har over for udvalget oplyst følgende:

Den 29. oktober 1998 grundstødte fragtskibet »Pallas« ud for den tyske Nordsøskyst med omfattende forurening til følge. Som en konsekvens heraf nedsatte Søfartsstyrelsen den 5. januar 1999 en arbejdsgruppe med det formål at udarbejde en procedure for danske myndigheders indsats over for drivende skibe, der vil kunne udgøre en miljø- og/eller sejladsikkerhedsmæssig fare. I arbejdsgruppen deltager Farvandsvæsenet, Forsvarskommandoen, Søværnets Operative Kommando, Søfartsstyrelsen, Trafikministeriet og Miljøstyrelsen.

Der er ikke udarbejdet en endelig rapport, idet formandskabet for arbejdsgruppen, Søfartsstyrelsen, afventer en endelig stillingtagen til mulighederne for at kunne gribe ind i de tilfælde, hvor drivende ubemandede skibe og genstande ikke har forvoldt en forurening, men udelukkende udgør en truende fare herfor, førend arbejdsgruppens arbejde endeligt kan afsluttes.

Som bekendt har Miljø- og Energiministeriet i december 1999 indgået en aftale med Forsvarsministeriet, hvorefter forsvaret fra den 1. januar 2000 har overtaget de statslige beføjelser i for-

bindelse med den maritime miljøovervågning og forureningsbekæmpelse.

Forsvarsministeriet, i praksis Søværnets Operative Kommando, antages i havmiljøloven at have hjemmel til at kunne foranstalte et skib tømt for sin last, når dette er nødvendigt for at forhindre eller bekæmpe forurening, der kan medføre alvorlige skader på havmiljøet. Derudover har Forsvarsministeriet hjemmel i en tekst-anmærkning på finansloven til at afholde udgifter i tilfælde af, at der er sket en omfattende forurening.

Tekstanmærkningen giver imidlertid ikke klar hjemmel til at afholde udgifter i tilfælde, hvor der ikke er konstateret en omfattende forurening, dvs. at der ikke er finansieringsmæssig hjemmel til at afholde udgifter til forebyggende indgreb.

Forsvarsministeren og miljø- og energiministeren er enige om, at problemet med tilpasningen af den finanslovmæssige tekstanmærkning vil blive løst i forbindelse med udarbejdelsen af næste års finanslov. På den baggrund vil arbejdsgruppen under Erhvervsministeriet kunne afslutte sit arbejde.

Der er således efter Miljø- og Energiministeriets opfattelse ikke behov for at ændre havmiljøloven i relation til det omtalte problem omkring drivende skibe.

Der er af miljø- og energiministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et mindretal (Venstres, Det Konservative Folkepartis, Dansk Folkepartis og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) udtrykker tilfredshed med lovforslaget samt lovforslag nr. L 159 om ændring af lov om beskyttelse af havmiljøet og lov om sikkerhed til søs. (Administrative bøder for ulovlig udtømmning af olie, manglende eller mangelfuld førelse af olie-, last- og affaldsjournal, administrativ tilbageholdelse og skærpede bøder). Der er behov for at give havmiljøet bedre betingelser, hvilket blandt andet skal ske gennem skrappe vilkår for miljøsyndere. Det er derfor glædeligt, at der endelig tages initiativer på området til at skabe bedre betingelser for bekæmpelse af havforurening.

I forbindelse med dette lovforslag ser mindretallet meget positivt på, at staten har fulgt mindretallets opfordring og pr. 1. januar 1999 giver 100 pct. refusion mod tidligere 50 pct. af kommunens udgifter i forbindelse med olieforurening af strande. Dog er der grund til at gøre ministeren opmærksom på, at statens mulighed for at kontrollere oprydningssarbejdet ikke må blive en hindring for en hurtig og effektiv indsats, lige så vel som en kommende kontrol af anmeldelsesregler ikke må kunne forhindre, at kommunalbestyrelsen er bemyndiget til inden for rimelige grænser at iværksætte konkrete handlinger.

Mindretallet udtrykker bekymring for, at lovforslagene kan hæmme de små havnes udvikling på grund af likviditetsmæssige problemer for disse havne. Derfor opfordrer mindretallet ministeren til løbende at følge udviklingen og sikre en eventuel støtte-/lånegaranti.

Mindretallet vil i forlængelse heraf gerne understrege vigtigheden af, at havnenes etableringsudgifter ikke væltes over på andre brugere af havnene, men koncentrerer omkring de faktiske brugere af anlæggene.

Mindretallet finder 'no special fee-ordningen' i dette lovforslag fornuftig. Ordningen bryder dog selvfølgelig med det almindelige 'forureneren betaler-princip', for den giver ikke ligefrem et incitament for det enkelte skib eller rederi til at begrænse affaldsmængden, men i denne situation finder mindretallet, at det er det bedst opnåelige – selv om princippet fraviges.

Mindretallet understreger endvidere, at den administrative kompetence til at fastsætte bøder efter samme model som politiets bødeforlæg skal opfylde kravene til det bevismæssige

grundlag som anført ved tiltalerejsning efter strafferetsplejens former. Det samme gør sig gældende ved konfiskation.

Det bør i forbindelse hermed fastslås, at myndighederne må være forpligtet til at afslutte sagerne hurtigst muligt.

Hvad angår flyovervågning, gør mindretallet opmærksom på, at der er behov for en effektiv overvågning. Hvis der skal være mulighed for at foretage en overvågning af havmiljøet, skal de nødvendige ressourcer stilles til rådighed. Regeringen har en stor forpligtelse over for de danske borgere, miljøet og de kystvendte kommuner til at varetage denne samfundsopgave.

Mindretallet opfordrer regeringen til at udvide samarbejdet med Tyskland og de øvrige nabolande, der deler Danmarks interesse for at undgå forurening af havmiljøet. Regeringen bør se nærmere på udviklingen af regionale løsninger på problemerne med havforurening. Mindretallet vil i den anledning kraftigt opfordre regeringen til, at der internationalt gennemføres en ordning med satellitovervågning af farvandene.

Mindretallet udtrykker tilfredshed med, at L 159 fint følger de intentioner op, der ligger i dette lovforslag, om at forsøge at skabe bedre forhold for havmiljøet. Der er lagt op til nogle effektfulde indgreb i forbindelse med ulovlige olieudledninger til søs samt ved manglende eller mangelfulde olie-, last- og affaldsjournaler, som mindretallet støtter.

Et *andet mindretal* (Enhedslistens medlem af udvalget) opfordrer regeringen til at arbejde videre med havmiljøloven med henblik på at lukke de huller, som er anført i høringssvaret fra SID, herunder at gøre det lettere at retsforfølge skibe, der udleder spildolie, at stramme op om giftstoffer brugt til olieeftersforskning og til bundrensning af skibe samt at skærpe udtømningsreglerne.

Et *tredje mindretal* (Kristeligt Folkepartis medlem af udvalget) kan støtte lovforslaget, men bemærker, at etableringen af modtageforhold i de små havne i så høj grad som muligt af hensyn til udgifterne skal tilpasses de lokale og aktuelle behov, og at det forekommer meningsløst, at små både ikke må udlede kloakspildevand længere ude end 12 sømil fra land og på dybt vand.

Ændringsforslag

Af miljø- og energiministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 1

1) I den under nr. 2 foreslåede § 35 a ændres »Forsvarsministeren« tre steder til: »Miljø- og energiministeren«, og »Forsvarsministeriet« ændres til: »Miljø- og Energiministeriet«.

Ny paragraf

2) Efter § 2 indsættes som ny paragraf:

»§ 01

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de ændringer, der følger af de særlige færøske og grønlandske forhold.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Aftale om overførsel af ressortansvaret for den samlede statslige maritime miljøovervågning,

håndhævelse og forureningsbekæmpelse til søs fra miljø- og energiministeren til forsvarsministeren med virkning fra den 1. januar 2000 blev færdigforhandlet i dagene omkring fremsættelsen af lovforslaget den 15. december 1999. Det blev i den forbindelse aftalt, at Miljø- og Energiministeriet beholder refusionsordningen for de kommunale udgifter til strandsanering, jf. bekendtgørelse nr. 607 af 19. juli 1999 om fordeling af udgifter til beredskab og bekæmpelses- og saneringsforanstaltninger vedrørende olie- og kemikaliefurening. Aftalen blev underskrevet den 23. december 1999. Ved en beklagelig teknisk fejl indeholdt det fremsatte lovforslag med tilhørende lovbemærkninger en bemyndigelse til forsvarsministeren til at fastsætte forskellige krav til de kommunale anmeldelser m.v. til strandsanering.

Formålet med dette ændringsforslag er at rette denne fejl.

Til nr. 2

Med forslaget indsættes en ny paragraf, idet det oprindelige lovforslag ikke indeholdt en ikrafttrædelsesbestemmelse for Færøerne og Grønland.

Martin Glerup (S) Carsten Koch (S) Inger Bierbaum (S) Lis Greibe (S) Niels Bloch Jespersen (S)

Jørn Jespersen (SF) fmd. Ebbe Kalnæs (CD) Vibeke Peschardt (RV) Søren Kolstrup (EL)

Hans Christian Schmidt (V) Bodil Thrane (V) Jørgen Winther (V) Jens Vibjerg (V)

Henriette Kjær (KF) nfmd. Gitte Seeberg (KF) Svend Aage Fauverholdt (DF)

Ole M. Nielsen (KRF)

Frihed 2000 havde ikke medlemmer i udvalget.

Nogle af udvalgets spørgsmål til miljø- og energiministeren og dennes svar herpå optrykt efter ønske fra Venstres medlemmer af udvalget

Spørgsmål nr. 3:

Hvordan vil ministeren sikre, at statens kontrol med oprydningsarbejdet ikke bliver en hindring for en hurtig og effektiv indsats?

Svar:

Strandrensningsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 607 af 19. juli 1999 om refusion af udgifter til beredskab, bekæmpelses- og saneringsforanstaltninger samt affaldsbortskaffelse vedrørende olie- og kemikalieforurening) trådte i kraft den 1. august 1999 med virkning fra 1. januar 1999.

Ifølge bekendtgørelsen skal der inden iværksættelse af et oprydningsarbejde ske anmeldelse til Miljøstyrelsen. Inden for Miljøstyrelsens almindelige kontortid (mandag-fredag klokken 9.00-16.00), skal anmeldelse ske ved telefonisk henvendelse, efterfulgt af en telefax eller et brev. Uden for styrelsens normale kontortid skal anmeldelse ske ved telefax eller brev. Anmeldelsesproceduren vurderes ikke at være en hindring for en hurtig og effektiv indsats og har heller ikke Miljøstyrelsen bekendt voldt problemer i den tid, strandrensningsbekendtgørelsen har eksisteret.

I øvrigt er lovforslaget blot en formalisering og permanentgørelse, idet der allerede var tilvejebragt en midlertidig hjemmel til anmeldelse og kontrolforanstaltningerne i et aktstykke i form af en tekstanmærkning, der blev tiltrådt af Finansudvalget den 14. april 1999.

Spørgsmål nr. 8:

Kan ministeren stå inde for, at bekendtgørelserne ikke giver anledning til kommunaløkonomiske konsekvenser, da eventuel udbygning og drift af modtageordningerne bliver finansieret via havneafgifter, som beskrevet i lovens bemærkninger?

Svar:

Udkast til bekendtgørelse om modtageordninger for affald fra skibe, samt om skibes aflevering af affald forhandles for tiden i Modtageudvalget.

Modtageudvalget (Udvalget vedrørende modtagefaciliteter for skibsbaseret olieaffald i danske havne) bad jeg i foråret 1996 Miljøstyrelsen om at nedsætte. I udvalget er alle interessenter i affaldsordningen repræsenteret, og Miljøstyrelsen har formandskabet. Både Dansk Transport og Logistik, der som repræsentant for vognmændene repræsenterer interesser i havne, der ikke har med skibsfart at gøre, og Kommunernes Landsforening er medlemmer af udvalget.

I udkastet til bekendtgørelsen er der lagt op til, at havnenes udgifter ved etablering og drift af affaldsordningerne kan finansieres via skibs- og vareafgifterne og således ikke vil have kommunaløkonomiske konsekvenser.

Jeg kan tillige oplyse, at Kommunernes Landsforening i sine foreløbige bemærkninger 23. november 1999 anførte, at såfremt alle mermomkostninger – herunder planlægningsindsatsen – gebyrfinansieres, forventes det ikke, at lovforslaget har kommunaløkonomiske konsekvenser. Landsforeningen har naturligvis taget forbehold med hensyn til udmøntning af hjemmelen.

Jeg kan supplere henvise til mit svar på spørgsmål 1, hvor høringssvaret fra Dansk Transport og Logistik kommenteres.

Desuden kan jeg henvise til mit svar på spørgsmål 2, hvori anførtes, at jeg, samtidig med at udkastet til bekendtgørelse sendes i ekstern høring, vil fremsende udkastet til udvalget.

Spørgsmål nr. 9:

Vil de danske havne blive holdt udgiftsneutrale ved gennemførelsen af dette forslag?

Svar:

Jeg kan henvise til mit svar på spørgsmål nr. 8.

Spørgsmål nr. 16:

Kan ministeren forsikre, at der bliver afsat de nødvendige ressourcer til overvågning af havmiljøet, hvilket er en forudsætning for en vellykket indsats mod havforureningen?

Svar:

Jeg kan oplyse, at Miljøstyrelsen i anledning af spørgsmålet har bedt Forsvarsministeriet om en udtalelse, idet forsvarsministeren pr. 1. januar 2000 er ressortmyndighed for denne overvågning.

Forsvarsministeriet har oplyst følgende:

»Miljøovervågningen af havmiljøet kan generelt opdeles i tre delområder: Den maritime, den flybårne og den satellitbaserede overvågning.

Den maritime miljøovervågning:

Forsvaret gennemfører, som følge af pålagte opgaver specielt i relation til farvandsovervågning, tilstedeværelse på det danske søterritorium og tilstødende farvandsafsnit, og det er derfor naturligt, at forsvaret i muligt omfang deltager i miljøovervågningen. Forsvarets skibe skal straks indberette, såfremt der iagttages væsentligt spild af olie eller skadelige flydende stoffer, jf. havmiljøloven.

Den flybårne miljøovervågning:

Ansvar for den statslige flyovervågning af havmiljøet har siden 1. januar 1998 påhvilet forsvaret. Flyvningerne udførtes indtil 1. maj 1999 både af et civilt kontraheret firma og af flyve-

våbnets to Gulfstream G-III-fly. Herefter udføres flyvningerne alene med Gulfstream G-III-fly udstyret med en modificeret »Side Looking Airborne Radar«, den såkaldte SLAR. Forsvaret har desuden planlagt at indsætte et nyindkøbt Challenger-fly i havmiljøovervågningen, når det bliver operativt, forventeligt i løbet af sommeren i år.

Forsvaret skal i år 2000 gennemføre 500 jettimers flyovervågning af havmiljøet med SLAR, hvilket svarer til en arealdækning på ca. 1000 timers flyovervågning med et traditionelt propel-fly. Indsættelsen af det nye Challenger-fly medfører en øget fleksibilitet i afviklingen af flyvningerne, da miljøovervågningen herefter vil kunne gennemføres med tre SLAR-udrustede fly, nemlig det nye Challenger-fly og de to Gulfstream G-III-fly. Dette forhold vil medvirke til at sikre opfyldelsen af de fastsatte 500 timers havmiljøovervågning.

Der henvises i øvrigt til samråd i Miljø- og Planlægningsudvalget den 26. januar 2000.

Den satellitbaserede miljøovervågning:

Forsvaret gennemfører en forsøgsperiode med anvendelse af satellit til havmiljøovervågning. Den satellitbaserede overvågning fungerer som et supplement til den flybårne overvågning.«

Forsvarsministeriet har efterfølgende telefonisk over for Miljøstyrelsen bekræftet, at den planlagte indsats svarer til, hvad der er aftalt i forsvarsforliget.